

חג השבועות

שרמז כולו למעשה מרכבה לכך מפטי-
רין ג"כ במעשה מרכבה שהוא מעין ה-
מאורע". ומפורש ברד"ק ליחזקאל¹⁴
בשם רז"ל¹⁵, "כי ישראל ביום מתן תורה
ראו המרכבה כמו שראה אותה יחזקאל
עד שאמרו כי קטנה שבנשיהם גדולה
היא כיחזקאל¹⁶ בן בוזי¹⁷".

ולכאורה טעם זה (על הפטרת מרכבת
יחזקאל) דורש ביאור: זה שהפטרה צ"ל
„מעין המאורע“¹⁸ פירושו הפשוט הוא
שבהפטרה מדובר (לא אודות ענין צדדי
שבמאורע, אלא) אודות עיקרו של ה-
מאורע. ובנדרד, ראיית המרכבה שבמ"ת
אינו, לכאורה, מגוף ועצם הענין דמ"ת –
שהוא התגלות השם לכל ישראל ונתינת
התורה לבני ישראל:

ועפ"ז מתאים יותר לכאורה, דל-
קריאת פרשת מ"ת ביום א' „שהוא
ענינו של יום שבו נתנה התורה“¹⁹,
יפטירו בחבקוק²⁰, „שמדבר²¹ במתן תו-

א. כתב הרמב"ם: „מנהג פשוט
שקורים ביום טוב הראשון (של עצרת)
בחודש השלישי ומפטירין במרכבה“³
(ומקורו בברייתא דמגילה, כמ"ש בכסף
משנה). וכן נפסק להלכה בטור ושו"ע⁵.

ובטעם הדבר שמפטירין במרכבה ד-
יחזקאל כ' רש"י⁶ (והובא בשו"ע אדמו"ר
הזקן) „על שם שנגלה בסיני ברבוא
רבבות אלפי שנאן“¹⁰. ובאריכות יותר
מבואר בלבושי¹¹ – „מפטירין במרכבה
דיחזקאל משום שבאותו היום באותו ה-
מעמד הנבחר השיגו כולם למעלת הנבו-
אה, וכולם קטניהם וגדוליהם שמעו אנכי
ולא יהי' לך מפי הגבורה“¹² ובלי ספק
שכולם השיגו באותו מעמד מעשה מרכ-
בה בכל מה שהשיג יחזקאל כענין ש-
נאמר¹³ וכל העם רואים את הקולות

(1) הל' תפלה פ"ג ה"ט.

(2) יתרו יט, א ואילך.

(3) יחזקאל ס"א.

(4) לא, א.

(5) אר"ח ס"י תצד.

(6) מגילה שם ד"ה במרכבה.

(7) אר"ח שם ס"ד.

(8) בשו"ע אדה"ז מוסיף, „(שנגלה) הקב"ה“.
וברש"י כ"י (הובא בדק"ם מגילה שם) „בעצרת על
הר סיני“.

(9) בב"ח לפרש"י הגי' „ברכב רבותים“, ע"ד ל'
הכתוב (תהלים סח, יח). וכ"ה ברש"י שבר"ף
(וברש"י כ"י הנ"ל „רבוה רבותים“). ובשו"ע אדה"ז
הוא כברש"י לפנינו.

(10) בר"ן מגילה שם „לפי שירד הקב"ה על הר
סיני בהוד מרכבתו“.

(11) אר"ח שם ס"א.

(12) יתרו כ, ב"ג. מכות כד, רע"א. הוריות ח,
סע"א.

(13) יתרו כ, טו.

(14) א, כה.

(15) ראה תנחומא צו יב. פסיקתא דר"ב פ"י יב
(בחודש השלישי). פסיקתא רבתי פ"י כא (עשה"ד).

(16) וראה לקמן סוסי"ג.

(17) ולהעיר מזה יתרו (לו, סע"ד ואילך)
דראיית יחזקאל היתה בחג השבועות ביום מ"ת.
וראה ברכי יוסף ומחזיק ברכה (להחיד"א) אר"ח
סתצ"ד אות ג. נצוצי זהר (מרגליות) לז"ח שם אות
יח.

(18) ל' רש"י מגילה ל, ב ד"ה הא כדאינא.

(19) ל' אדה"ז בשו"ע שם ס"ד.

(20) כ, כ ואילך. – ראה מגילה לא, א דעת
הת"ק „בעצרת שבעה שבועות ומפטירין בחבקוק“.
והאידינא – ה"ז הקריאה וההפטרה דיום ב' כפי
שמסיק בגמ'.

(21) ל' רש"י מגילה שם.

בפנים דבר ה' עמכם בחר" (וע"ד, כנ"ל)
דאנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה
שמענום²⁹).

ולפי זה צריך ביאור גם בדברי
הרד"ק הנ"ל, שבמ"ת ה' גילוי מרכבת
יחזקאל – דמאחר שה' גילוי (כבוד)
השם שלמעלה מעלה מזה – הרי שרגא
בטיהרא מאי אהני?

גם צריך ביאור בגוף הדין ש"מפטי-
רין במרכבה" – אף, ש"אין דורשין . .
במרכבה (אפילו) ביחיד אא"כ ה' חכם
ומבין מדעתו³⁰, ומטעם זה "ונוהגין
בקצת מקומות שגדול וחכם קורא זאת
ההפטרה³¹ וסמך לדבר ולא במעשה
במרכבה אא"כ ה' חכם ומבין מדעתו³²,
ועד שלדעת הת"ק³³ אין מפטירין ב-
מרכבה "דלמא אתי לשיולי ולעיוני
בה"³⁴.

בתו"ט³⁵ מסביר, "טעמא דמילתא דלא
חיישינן (דילמא אתא לעיוני) נ"ל דממ"נ
אם הוא חכם יודע שהדברים אלו לב
המשכיל לא ישיגם ושתיקתו יפה מ-

רה²² אלו-ה²³ מתימן יבוא במתן תורה
(משנע"י²⁴).

ויתירה מזו: אפילו את"ל שגם זה ה'י
מעיקרי הענינים דמ"ת – שגילוי השכי-
נה ה' עם המרכבה, וכמו שכ' בלבוש
(שם) "שבאותו היום באותו המעמד כו'
השיגו כולם למעלת הנבואה . . מעשה
מרכבה כו'" – הרי לכאורה עיקר ה-
הדגשה אינו בראיית המרכבה, אלא
בהתגלות (כבוד) השם, ומה שכולם
שמעו אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה.
ובפרט אשר איתא ברו"ל²⁵, שמראיית
המרכבה נסתעף אח"כ מעשה העגל ר"ל.

ואף את"ל שצ"ל הפטרה במרכבה,
לכאורה ה' מתאים יותר להפטיר ב-
ישע"י²⁶, מרכבה שראה ישע"י, כי שם
ההדגשה היא ראיית כבוד השם, "וראה
את אדני" יושב על כסא רם ונשא ושוליו
מלאים את ההיכל שרפים עומדים גו",
וע"ד המרכבה בקיצור (וכפי שאכן
מפטירים בפ' יתרו במרכבת ישע"י),
משא"כ ביחזקאל – אריכות ופרטים ע"ד
המרכבה – ובקיצור ע"ד השם.

ויש להוסיף: גילוי כבוד השם שב-
מ"ת אינו דומה לגילוי כבוד השם שב-
מרכבת יחזקאל²⁷, אלא בדומה יותר ל-
נבואת ישע"י, ועד ויתרה מזה כע"ן דרגת
משה גדול שבנביאים, כמ"ש²⁸ "פנים

(בהעלותך לג, יא) "ודבר ה' אל משה פנים אל
פנים" (יעוד) – ראה רמב"ם הל' יסודות פ"ז ה"ה.

(29) כו' הוא דעת הרמב"ן עה"ת (יתרו כ, ז) שב'
דברות אלו "היו שומעין הדבור ומבינין אותו ממנו
כאשר יבין אותם משה". אבל לדעת הרמב"ם (מ"ינ
ח"ב פל"ג) ועוד, גם בב' הדברות לא הגיעו למעלת
משה. וראה בארוכה בשו"ת הרשב"א ח"ד סר"ד.
ועוד. – הדיעות והשקו"ט בזה ראה תו"ש יתרו
במילואים ס"ב.

(30) משנה חגיגה יא, ב. רמב"ם הל' יסודות
ספ"ב.

(31) חק יעקב שם סק"ג.

(32) שו"ע אדה"ז שם ס"ה.

(33) משנה מגילה כה, סע"א (ובמשנה שב-
משניות – ספ"ד).

(34) רע"ב למשנה שם. וראה גם רמב"ם ב-
פיהמ"ש שם.

(35) למשנה מגילה שם.

(22) ובלבוש שם ס"ב כ', שהוא ג"כ במעשה
המרכבה.

(23) חבקוק ג, ג. תיב"ע עה"פ. ספרי (ורש"י)
האוינו לב, יא. ועוד.

(24) הגהת הב"ח שם.

(25) תנחומא (תשא כא) ושמו"ר (פמ"ב, ה) –

הובא ברד"ק יחזקאל שם.

(26) סי' וא"י.

(27) ראה גם זח"ב פב, א.

(28) ואתחנן ה, ד. דוגמת הנאמר במשה

ב. ויש לומר הביאור בזה:

מבואר בגמ'³⁹ החילוק בין מרכבה שראה ישעי' ומרכבה שראה יחזקאל – „כל שראה יחזקאל ראה ישעי' למה יחזקאל דומה לבן כפר שראה את המלך ולמה ישעי' דומה לבן כרך שראה את המלך”.

והנה לפי פשוטו נראה שהחילוק ביניהם הוא לא במה שראו אלא במה שסיפרו, דישעי' „לא⁴⁰ חש לפרש את הכל, שהי' בן מלכים וגדל בפלטין ובן כרך הרואה את המלך אינו נבהל ואינו תמה ואינו חש לספר”. אבל מזה גופא שישעי' מתואר כ„בן כרך” שהי' בן מלכים וגדל בפלטין ויחזקאל כ„בן כפר”, שאין מקומו בפלטין של מלך – מובן שנבואת ישעי' עליונה ושלמה יותר⁴², וכמחז"ל⁴³ שישעי' נק' „גדול שבנביאים”⁴⁴ ומדרגת נבואתו והשגתו היתה למעלה מהשגת יחזקאל.

ויש לומר, שהחילוק מודגש בזה גופא, שבדברי יחזקאל באים ומפורטים כל פרטי עניני המרכבה ואילו אצל ישעי' מודגש בעיקר ענין ראיית המלך עצמו (ולא פרטי המרכבה) – והרי זה מתאים להחילוק בפשטות בין בן כפר שראה את המלך ובן כרך שרואה את המלך: בן כרך שרואה את המלך, הרי מכיון שגדל בפלטין של מלך יש לו איזו השגה בגדלות המלך, ולכן אין ראיית (ריבוי פרטי הענינים ד) מרכבת

דיבורו, ואם לא בר הכי הוא הכי נמי אויל מחריש חכם יחשב³⁶ והחרש יחריש באולתו ולא ישאל בענינים אלו שידע שאינו כדאי שישבו לו שום מענה”.

אבל גם עפ"ז צ"ב, מהי התועלת בקריאת הענין בצבור, שכוונת הקריאה אינה רק עבור יחידי סגולה שחננם ה' תבונה המבינים במרכבה, אלא עבור כאויא הנמצא בבית הכנסת ושומע ה' קריאה וההפטרה, שרובם אינם בדרגא דחכם ומבין מדעתו כו' – הבנת מעשה מרכבה.

ועכצ"ל שיש במרכבת יחזקאל ענין מיוחד שבו מודגש החידוש דמ"ת (שלכן הי' גילוי המרכבה בעת מ"ת), ולכן הפטרה זו היא „מעין המאורע”, החידוש הכללי דמ"ת (ואפילו יותר מהנבואה ד- מרכבת ישעי') – וענין מיוחד זה שב- מרכבת יחזקאל (שבזה היא „מעין ה- מאורע” דמ"ת) ניתן לכאויא מישראל להביי' (אף שפרטי הדברים שבמרכבת יחזקאל סתומים הם, ואינם בהבנת סתם בני אדם, ד„עומק מעשה מרכבה” . . רחוק מדעת ההמון”³⁸).

(36) משלי יי, כח.

(37) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ד ס"א: לא יתחיל המפטיר להפטיר עד שיגמור הגולל לגולל הס"ת כדי שגם הגולל יוכל להבין ולשמוע ממנו שחובה הוא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבס"ת . . ויש נוהגים . . שלא לסמוך על שמיעה בלבדה אלא הם בעצמם קורין ההפטרה כו'.
(38) ל' הרמב"ם מ"ג ח"ג בהקדמה.

(39) חגיגה יג, ב.

(40) פרשי חגיגה שם.

(41) להעיר מתוד"ה לבן כפר – חגיגה שם.

(42) ראה מ"ג ח"ג ספ"י ובמפרשים שם.

(43) ילקוט ישעי' רמז שפה.

(44) והיינו, בערך לשאר הנביאים חוץ משה –

ראה לקו"ש ח"ט ע' 204 הערה 7.

(*) בפרשיי טוטה (לט, ב ד"ה שתגלל) שלא יהיו סתומים מלשמוע. ועד"ז בטושו"ע שם סקמ"ז (ס"ז). ובזה הי' אפשר לפרש שהמנוחה היא עצם השמיעה, וכן הי' אפ"ל בלשון הבי' או"ח סרפ"ד שם (בשם המרדכי). כ"י שגם הגולל יבין אל ה' מפטיר". אבל מהפפל בשו"ע אדה"ז. להבין ו- לשמוע משמע שמפרש גם להבין, כפשוטו. ועצ"ע.

העליונות⁴⁸, ולכן מפרט (יחזקאל) ו- מאריך בכל פרטי המרכבה ובאופנה, ומדגיש⁴⁹, „ומתוכה דמות גו' דמות אדם להנה . . ודמות פניהם גו' ודמות החיות וגו'".

וי"ל שזהו דיוק הלשון „דמות“, שמורה על דבר והיפוכו: מצד אחד ראיית הדמות מורה שאינו רואה את הדבר כ"א „דמות“ שלו בלבד, וכמשל המסתכל במראה שרואה בה דמות הדבר בלבד; ולאידך מורה „דמות“ שאין בה שום מציאות כ"א דמות של הדבר. והיינו דלא רק דע"י ראיית הדמות אפשר לידע בדיוק איך שנראה הדבר עצמו, אלא יתירה מזו – שכל „מציאות“ ה„דמות“ אינה מציאות כ"א זה שהיא דומה להדבר.

וזהו מה שראה יחזקאל בכל פרטי העניינים דלמטה, שכל עניינם הוא זה ורק זה שהם „דמות העליונות⁵⁰“.

משא"כ ישע"י, להיותו בן כרך – לא מפרש ומפרט כל הפרטים של המרכבה. כי מלכתחילה לא ראה ה„דמות“ כפי שהיא למטה, כ"א את עצם הדבר של- מעלה. דלהיותו בן כרך שגדל בפלטינ, הרי כל העניינים מלבד המלך לא תפסו מקום אצלו, עד שלא הורגשו אצלו כמציאות. ולכן אומר „וראיה את אדני“

המלך וכיו"ב מוסיפה אצלו הפלאה ב- רוממות המלך, כ"א רק ראיית המלך עצמו: משא"כ בבן כפר שאין לו ידיעה והשגה בגדולת המלך, כאשר רואה עניני גדולתו וגודל יקר מלכותו, ה"ז מעורר אצלו התפעלות מגדולתו של המלך (אף שגם אז אין לו השגה במהות גדלות המלך)⁴⁵.

וכן הוא החילוק בין ישע"י ליחזקאל – דנבואת ישע"י, „גדול שבנביאים“, היתה כבן כרך שיש לו השגה בגדלות המלך ולכן גדולת מרכבתו של מלך אינה תופסת מקום אצלו, משא"כ יחזקאל, שעיקר ראייתו היתה במרכבה, אלא שרא"י זו הביאתו לידי איזו ידיעה והתפעלות מגדלות המלך עצמו.

ויש להתאים זה עם המבואר בספר עבודת הקודש⁴⁶ בביאור מרכבת יחזקאל, וז"ל: „מתוך שראה והשיג במר- כבה התחתונה ידע בעליונה . . כי יש כסא למעלה מכסא ומרכבה למעלה מ- מרכבה ורוכב למעלה מרוכב וכבוד למעלה מכבוד, ומתוך שראה ארבע חיות למטה ידע והכיר כי יש דוגמתן למעלה בייחוד האמיתי כי כן ה"י מקובל ומתוך שראה למטה חשמל מקיף לכסא הנקרא חשמל החיצון ידע שיש למעלה דוגמתו חשמל הפנימי כו' ועל דרך זה כל מה שראה למטה ידע שיש דוגמתו למעלה“ – והולך ומפרש (בעבודת ה- קודש⁴⁷) בנוגע לכל הכתובים איך ש- יגידו בתחתונה וירמזו אל העליונה“.

כלומר: מרכבת יחזקאל תוכנה ו- ענינה הוא שהעניינים שלמטה הם „דמות

(48) ל' עבודת הקודש שם בביאור הכתוב

„ומתוכה דמות ארבע חיות“.

(49) א, ה"ג.

(50) להעיר מצפצינ למר"ג ח"ג פ"א (נדפס

בצפצינ עה"ת בסוף ספר דברים) בביאור מ"ש הרמב"ם שם במרכבת יחזקאל, דלפי ביאור רבינו בא הישג יחזקאל כל הנהגה לפי גדר עילה ועלול, גדר צבאות, היינו גדר טבע והנהגה, ומ"מ הוא קודש". ע"ש באריכה. ולפי זה, המבואר בפנים מתאים גם לדעת המר"ג.

(45) להעיר עד"ז – מתניא פמ"ב (סא, א) (א)

בהגהה.

(46) ח"ד ספ"ח.

(47) שם פי"ט.

יושב על כסא רם ונשא" ומפרט רק השרפים שהם "עומדים ממעל לו", היינו שזה פרט בראיית "אדני" יושב על כסא".

ג. עפ"י מובנת השייכות דההפטרה במרכבת יחזקאל בהמשך לקריאת פר- ש"ת מ"ת ביום שבו נתנה תורה – לפי שהוא מענינו של יום ומעין המאורע, היינו תוכן החידוש דמ"ת:

גילוי השכינה שבמתן תורה לא ה' רק דבר שלפי שעה, אלא בשביל שעי"ז בנ"י יתעלו על ידי עבודתם⁵¹ ולידבק בהקב"ה, שהכח ע"ז בא להם מהתגלות השם במ"ת, שעי"ז נקבע בלבנו לתמיד מעמד הר סיני, שענינו ראו ולא זר כו'⁵².

וזהו גם תוכן דברי המדרש⁵³, שירי- דת ה' על הר סיני לא היתה רק גילוי לפי שעה, אלא התחלה דמצב העולם חדש לגמרי, ע"י הביטול לתמיד של הגזירה, דעליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים – וה' תוצאות של ביטול גזירה זו ובגלוי ה"ז תלוי וע"י עבודתם של ישראל.

ביאור הענין:

מזה גופא שמתארים אותם בשם "עליונים" ו"תחתונים" מוכן שבעצם ישנה שייכות ויותר מזה – קשר ביניהם. וב- פרט ע"פ המבואר בכ"מ כי המציאות של כל נברא שלמטה הרי שרשו ומקורו למעלה וממנו נשתלשל, דשורש השורש שלמטה הוא מפני שור שבמרכבה וכיו"ב

(51) להעיר מס' השיחות תש"ה (ע' 102) דשלשה דברים ניתנו בשעת מ"ת: א) גליא דתורה, ב) סתרי תורה, ג) כח לעבודה. ע"ש.

(52) ראה רמב"ם הל' יסודות פ"ח. רמב"ן ע"ה יתרו כ. ז. ועוד.

(53) תנחומא וארא טו. שמיר פ"ב, ג.

– ועד לשרשו ומקורו שהוא דבר ה' ורוח פיו ית' המהווה ומחייהו בכל רגע ורגע⁵⁴. וגם "צמיחתו" לאח"י ה"ז בא ממזלו שלמעלה כמחז"ל⁵⁵ אין לך כל עשב כו' שאין לו מזל כו' גדל.

אלא שלפני מ"ת היתה "גזירה" – מלשון גזר וחתך – בין הנברא שלמטה ומקורו בעליונים, ו(במ"ת) כאשר בטלה הגזירה ניתן הכח לכל או"א ע"י עבודתו⁵⁶ להמשיך ו"לראות" בכל נברא שלמטה את שרשו ומקורו שלמעלה, עד שמגלה עי"ז אמיתית מציאותו, שלא נמצא אלא מאמיתת המצאו⁵⁷.

וכיון שכל התחלות קשות כו'⁵⁸, לכן ה' במ"ת (שאז "ואני המתחיל"⁵⁹) גילוי נעלה ביותר

[כמ"ש בזהר⁵⁹, "בההוא שעתא כל רזין דאורייתא וכל רזין עילאין ותתאין לא אעדי מינייהו בגין דהוו חמאן עינא בעינא זיו יקרא דמריהון מה דלא היה כההוא יומא מיומא דאתברי עלמא דקב"ה אתגלי ביקרי" על טורא דסיני. ואי תימא הא תנינן דחמאת שפחה על הים מה דלא חמא יחזקאל נביאה יכול

(54) ראה תגיא שער היחוד והאמונה פ"א ופ"ג.
(55) ב"ר פ"י, ו. זח"ב קעא, ב. וראה גם זח"א רנא, א. מר"ג ח"ב פ"י. וראה מאמרי אד"ה על מארז"ל (ע' קלה ואילך). מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג (ע' תתעו ואילך).

(56) ראה דברי כ"ק אדמו"ר מהר"ש (התמים חו' ג ע' כו [קל, א]) דזה שכו' אד"ה"ו בשער היחוד וה' אמונה (רפ"ג), אבל אילו ניתנה רשות לעין לראות כו' לא ה' גשמיית הנברא ותומרו וממשו נראה כלל לעינינו, הכוונה כזה – "ראיית העין" בלי עבודה, אבל ע"י עבודה ביכולת כל אחד לראות כו'. ע"ש.

(57) רמב"ם ריש הל' יסודי התורה.

(58) ראה מכילתא ופרש"י יתרו יט, ה.

(59) ח"ב (צג, סעי'ב ואילך). וראה גם זהר שם

בת יחזקאל הוא, שבמרכבת יחזקאל מדובר ע"ד החיות והאופנים, ובמרכבת ישעי' – ע"ד השרפים. והרי האופנים וחיות עבודתם ברעש, כידוע ש"קול רעש גדול" זה הוא מהאופנים כמ"ש בברכות ק"ש, "והאופנים וחיות הקודש ברעש גדול מתנשאים לעומת השרפים לעומתם משבחים ואומרים ברוך כבוד ה' ממקומו", משא"כ עבודת השרפים אינה ברעש.

ובטעם הדבר מבואר⁶³, שהחילוק בין שרפים ואופנים הוא ע"ד החילוק בין בן כרך שראה את המלך ובן כפר שראה את המלך: הרעש בא מצד החידוש, ולכן ה"ז דוקא אצל בן כפר שראה את המלך, שראיית המלך ורוממותו גורמת אצלו רעש, מחמת החידוש שבדבר, משא"כ בבן כרך שאינו חידוש בעיניו (כ"כ), אין אצלו רעש. ועד"ז הוא החילוק בין השרפים והאופנים.

ובפרטיות יותר:

השרפים משיגים איך שהקב"ה הוא קדוש ומובדל מן העולמות והעולמות אינם תופסים מקום לגבי, אבל האופנים משיגים איך שהקב"ה מהווה כל דבר מאין ליש, ומציאות העולם נתהווה מאמיתת המצא, ומשום זה ההתפעלות שלהם היא ברעש גדול, מפני שמשיגים האמת איך שהוא היפך מהנראה לעינים, שהעולם נראה ליש ודבר, ובאמת הוא בטל בתכלית, ולכן בא הרעש גדול, כמו אדם שמשיג השגה חדשה והפכית ממה שנראה לעינים ולכן יתהווה אצלו רעש.

כהוא יומא דקאימו ישראל על טורא דסיני, לאו הכי, בגין דההוא יומא דקיימו ישראל על טורא דסיני אעבר זוהמא מינייהו – שגם בעת קריעת ים סוף, "חמאת שפחה על הים מה דלא חמא יחזקאל נביאה", ובמ"ת ה"י יתירה מזה]

– אבל עיקר הכוונה לעולמים היתה "מרכבת יחזקאל", לגלות בעולם איך שכל המציאות של כל פרטי אינה אלא "דמות" למציאות הפרט למעלה ולכן ה' אז גילוי המרכבה. ולכן נקבע ענין זה דוקא להפטרה דיום מ"ת.

ומתורצת ג"כ השאלה הנ"ל – מדוע קבעו הפטרה במעשה מרכבה שלא ניתן להבין לרוב בנ"א, כי אף שפרטי עניני המרכבה שנתפרטו בההפטרה אינם ב- הבנה והשגה כנ"ל, הרי בכחו של כאר"א להבין ולעמוד על תוכנה הכללי של ההפטרה, שכל פרטי המרכבה שראה יחזקאל הם "דמות", שעל ידם ידע יחזקאל והכיר ב"דמות העליונות".

ד. וע"פ זה יש לבאר ג"כ טעם ה- מנהג "לסיים (הפטרה זו) בפסוק⁶⁴ ותשאני רוח גו'⁶⁵ (שמדלגין קאפיטל וחצי), אף שאינו כתוב כלל אצל ה- מרכבה⁶⁶, ואדרבה, לפי פשוטן של מקראות⁶⁷ מדבר הכתוב ע"ד הסתלקות כבוד השם לאחר הדיבור – כי בפסוק זה, "ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול ברוך כבוד ה' ממקומו" מודגש עיקר החידוש ותוכן הנ"ל דמרכבת יחזקאל.

והענין:

אחד החילוקים דמרכבת ישעי' ומרכ-

63 ראה לקו"ת ברכה צו, ב. ד"ה מגילה נקראת באוה"ת הוספה למג"א ע' מג (אוה"ת מג"א) (הוצאת תשי"ג) ע' (ערה) ואילך ובסה"מ תרכ"ט ע' עה ואילך. ועוד. וראה מ"ג שם פ"ו.
64 סה"מ תרס"א ע' קצח.

60 יחזקאל ג, יב.

61 ל' אדמירר הזקן בשר"ע סתצ"ד ס"ד.

62 ראה מפרשים שם.

וזהו תוכן החידוש הנ"ל דמתן תורה, שגם במציאות העולם, בתחתונים, יהי ניכר אמיתיות מציאותו.

ה. ע"פ הנ"ל יש לבאר ג"כ זה שב- מ"ת היו, קולות וברקים וקול שופר חזק מאד ויחדר כל העם אשר במחנה⁶⁵:

אם נפרש כפשוטו לבד – שכוונת ומטרת הקולות וברקים היתה לפעול יראה וחרדה בעולם, בבני ישראל, הרי לכאורה גילוי כבוד השם עצמו, אתם ראייתם כי מן השמים דברתי עמכם⁶⁶, די לפעול בהם יראה וחרדה זו, ו- אדרב"ה, החרדה מחמת קולות וברקים כו' היא חרדה השייכת בעיקר להגוף ואילו היראה וחרדה מצד גלוי כבוד השם פנים בפנים, היא פעולה עמוקה וגדולה ופועלת (גם) בהנפש ועד בנשמתא דנשמתא. ובכ"ז היו קולות וברקים כו' ענין עיקרי בהתגלות דמ"ת?

אלא דהוּ הן הדברים, שתוכן ענין ה"רעש" במתן תורה (הקולות ורעש כו'), ויחדר כל העם אשר במחנה, ובלשון הכתוב⁶⁷, "ארץ רעשה" אין זה רק רעש הנשמע לאוזן הגשמי שהי' כפרט נוסף בהכנה והקדמה למתן תורה, אלא הוא רעש בתוכנו הרוחני: מחמת החידוש דמ"ת שבכל פרט בהבריאה וכל הברי- אה כולה הי' נראה שאמיתית מציאותה היא לא מה שנראה ונגלה לעיני בשר, שהוא דבר ויש בפני עצמו, אלא מקורו שנתהווה מאמיתת המצאו דהבורא.

ו. תורה היא מלשון הוראה⁶⁸, וכ"ש וק"ץ כשמגיע היום בשנה שבו ניתנה

תורה לישראל, דהימים האלה נזכרים ונעשים⁶⁹ – שכא"א מישאל צריך ללמוד הנראה מקריאת התורה וההפטרה דיום חג השבועות. וע"פ הנ"ל יש לומר, שיש בזה הוראה בשני הפרטים, בעבור דתו בעצמו ובעבודתו בזולת:

אף שבנוגע למעשה מרכבה נאמר "אין דורשין כו' אא"כ הי' חכם ומבין מדעתו"⁷⁰, הי' דוקא, "במעשה מרכבה" כפי שהם בתורה שבכתב ובתשובה⁷¹ (פרטי – כתובה בלשון הסוד שבתורה⁷²) (פרטי מרכבת יחזקאל, ספרא דצניעותא וכו'); אבל בנוגע ללימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה על ידי האר"ז⁷³ ונתבארה על ידו, ואמר שבא הזמן ש"מצוה לגלות זאת החכמה"⁷⁴, הרי כא"א מחוייב ב- זה⁷⁵, ובפרט אחרי עוד זמן – שנת- בארה בתורת החסידות, ובמיוחד ולאח- רי שנתבארה בלשון חכמי תורה בלשון דהבנה והשגה באופן ד"תפרנסון"⁷⁶, הרי זו "מצוה"⁷⁷ רמה ונשאה . . דע"י את אלקי אביך כו' ומביאה ללב שלם.

(69) מג"א ט, כח. וראה רמ"ז בספר תיקון שובבים, הובא ונתבאר בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

(70) משא"כ רוב התורה – אף שכל התורה (כדברי השל"ה יג, ב, קסא, א ואילך. וראה עשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ג פכ"ג) מדברת בעליונים ורק מרמות בתחתונים – כתובה ונאמרה בלשון בנ"א דוקא.

(71) תניא אגה"ק סכ"י (קמב, ב).

(72) ראה הל' ת"ת לאדה"י פ"א סוסי"ד. וראה ג"כ הקדמת הרח"י לשער ההקדמות.

(73) לשון התקו"ז (ת"י בסופו). וראה הקדמת מקדש מלך לזוהר "כשיפורש להם אמיתות מאמרי". וראה כסא מלך לתקו"ז שם – הועתק בלקו"ש חט"ו ע' 42 הערה 9.

(74) ל' אדה"י בתניא קונטרס אחרון ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנו, ב. וראה לוח התיקון שם).

(75) דה"א כח, ט.

(65) יתרו יט, טז.

(66) שם כ, יט.

(67) תהלים סח, ט.

(68) זח"ג נג, ב. גו"א ר"פ בראשית בשם

ה"רד"ק.

אבל כאשר יוצאים מחוץ לד' אמות הנ"ל, ב"קול המונה של רומי"י, הרי בכדי לבטל קול זה הוא ע"י קול רעש גדול דקדושה, ועי"ז זוכים בקרוב ל-"יתקע בשופר גדול"⁷⁷ גדול דוקא שופר דלעתיד, ביחד עם "קול מבשר מבשר ואומר"⁷⁸ – מבשר הגאולה, בקרוב ממש.

(משיחות ש"פ נשא תשמ"ה, ש"פ יתרו תשמ"ח)

ועי"ז באים לראות ולהכיר בכל דבר ודבר אמיתית מציאותו שנתהווה מ-אמיתת המצאו.

ועד"ז מובן גם בנוגע לעבודה עם הזולת, שהפצת התורה והיהדות בתוככי כלל ישראל צריכה להעשות מתוך קול רעש גדול⁷⁹,

ואדרבה, כאשר עבודת האדם היא עדיין בפנים, בד' אמות של תורה וקדושה, מספיק לפעמים אופן העבודה כמו שהיא, בקול דממה דקה:

77) לשון הגמרא מכות כד, סע"א.

78) ישעי' כז, יג. וראה לקו"ת ר"ה ד"ה והי' ביום ההוא (נח, א ואילך).

79) גוסס הושענות דהושענא רבה.

76) ראה בארוכה עד"ז בלקו"ש חט"ז ע' 340 ואילך.

חג השבועות ב

דמים כו' (וכן מובא בש"ס במס' שבת,
וכ"כ רש"י בפירושו על התורה): אבל
ר' יוסי ברבי יהודה אומר בו ביום
נעשו כל המעשים, שבפשוטו, בו ביום¹
היינו ביום דמתן תורה.

[ברמב"ן עה"ת פי' דברי ר' יוסי ב"ר
יהודה, "בו ביום נעשו כל המעשים" –
כלומר בו ביום לאחר מתן תורה, היינו
בשביעי בסיון (וזהו לשיטתו) (וכ"כ בעוד
מפרשים²) שהפרשיות (דיתרו ומשפטים)
נאמרו על הסדר, והדינים דפ' משפטים
נאמרו ביום מ"ת אחרי עשה"ד, ובו ביום
אמרו ישראל, "כל אשר דבר ה' נעשה"³,
וביום המחרת (בשביעי בסיון) – "ויש-
כמו" (משה) בבקר ויבן מזבח גו' ויזנחו
גו' ויקח ספר הברית גו' ויאמרו גו'
נעשה ונשמע ויקח משה את הדם ויזרוק
על העם גו'"]⁴.

אבל במדרש לקח טוב⁵ מפורש שה-
דיעה ד"כל אלו המעשים בו ביום נעשו",
היינו בבוקר יום מ"ת קודם עשרת הדב-
רות⁶, וכן היא פשוטו הפירוש של
דברי ר' יוסי, "בו ביום נעשו", שמשמעו

א. אודות כריתת הברית בשעת מ"ת,
איתא בגמ' שאבותינו "לא נכנסו לברית
אלא במילה וטבילה והרצאת דם (קרבן)
... מילה דכתיב כי מולים היו כל העם
היוצאים ... הרצאת דמים דכתיב⁷
וישלח את נערי בני ישראל ... טבילה
מגלן דכתיב ויקח משה את הדם ויזרוק
על העם ואין הזאה בלא טבילה".

והנה הפסוקים, וישלח את נערי בני
ישראל ... ויקח משה את הדם גו'⁸
נאמרו בס"פ משפטים, ופליגי תנאים
במכילתא בזמנה של פרשה זו: לפי
הת"ק ה' כ"ז בחמישי בסיון, שאז בנה
משה מזבח והקריב הקרבנות וזרק ה-

(1) כריתות ט, רע"א (וראה יבמות מו, א"ב).
רמב"ם הל' איסורי ביאה רפ"ג. רש"י עה"ת
משפטים כד, ו.

(2) יהושע (ה, ה) – "א"נ מהכא (יחזקאל טז, ו)
ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיון גו' (כריתות
שם). וברמב"ם שם, "מילה היתה כמצרים שנאמר
(כא יב, מח) וכל ערל לא יאכל ב' (וראה גם פיה"מ
שלו בהקדמה לסדר קדשים). וכבר שקוט' במעשה
רוקח לרמב"ם שם (ועוד) בטעם שלא הביא הרמב"ם
הכתוב שהובא בש"ס. ואכ"מ.

(3) משפטים כד, ה.

(4) שם, ה. – וכ"ה מסקנת הגמ' יבמות שם
(ע"ב). וברמב"ם שם, שנאמר (יתרו יט, י). וראה
רמב"ן שם) וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם,
כהקט"ד בגמ' שם. וראה בי"ח לטו"ד ר"ס רסח (וב-
עוד מפרשים), שכונת הגמ' היא רק שאין להוכיח
מכתוב זה שהכוונה לטבילה (כי דלמא משום נקיות
היתה). אבל למסקנא שהיתה טבילה (כי אין הזאה
בלא טבילה) הרי זו כוונת הכתוב, וכבסו, לענין
הטבילה. וראה לקמן הערה 15.

(5) כ"ה בשמ"ק (בבבא). ובגמ' לפנינו, חצי
הדם' (כל' הכתוב שם, ו).

(6) יתרו יט, י.

(7) פח, א. וראה גם חגיגה ו, א וברש"י שם ד"ה
ישנה (ותודה"ר ר"ע – שם ע"ב).

(8) משפטים כד, ד. וראה גם רש"י יתרו יט, א.

(9) משפטים שם, א. וראה גם פ"ה, "זה ינחמנו"
למכילתא על אתר.

(10) ראב"ע (שם ויתרו כ, כא), רשב"ם,
אברבנאל ועוד משפטים שם. וראה גם תיב"ע שם.

(11) משפטים שם, ג.

(12) שם, ד ואילך.

(13) יתרו יט, י. ע"ש באורך. – וראה תר"ש
משפטים שם במילואים סכ"ז.

(14) כ"ה בלקח טוב שם. וראה מרכבת המשנה
על המכילתא שם. ואכ"מ.